

10 клас

Урок №28

Дата:

**ІНДІЯ:
ЕГП, ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ, НАСЕЛЕННЯ.
ПРАКТИЧНА РОБОТА №4. АНАЛІЗ СТАТЕВО-ВІКОВИХ
ПІРАМІД ЯПОНІЇ, КИТАЮ ТА ІНДІЇ З МЕТОЮ ОЦІНЮВАННЯ
ПРАЦЕРЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КРАЇН.**

Очікувані результати НПД: учні називають основні чинники, що визначають місце країни в міжнародному поділі праці; знаходять та аналізують необхідну інформацію для характеристики країни.

Розвивальна та виховна мета: розвивати вміння організовувати власний навчальний процес через керування начальними ресурсами та інформацією, збирати дані, аналізувати результати, виховувати уважність, зібраність, відповідальність, організованість.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання: підручники, атласи, політична карта Азії, фізична карта Азії, ресурси Інтернету.

Опорні та базові поняття: ЕГП, природні умови, природні ресурси, густота населення, статеві-вікова піраміда, демографічна політика, каста, урбанізація, інтелектуальна міграція, система розселення.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ТА ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

Сьогодні ми будемо досліджувати країну, чия найдавніша цивілізація збагатилася своїми досягненнями все людство. Уже в III тис. до н. е. в долині річки Інд існувала Хараппська цивілізація. Її розквіт припав на середину III–II тис. до н. е., коли тут розвивалося землеробство, будувалися зрошувальні канали й великі зерносховища, створювалися міста із чітким плануванням вулиць. У ті далекі часи зароджується індійське образотворче мистецтво й архітектура. Поступово вдосконалюючись, вони досягають розквіту в державі династії Маур'я (IV–II ст. до н. е.) і в більш пізній період — у Делійському султанаті й державі Великих Моголів.

Сучасна Індія входить до десятки найбільших країн світу як за кількістю населення, так і за площею. Темпи її економічного зростання в останні роки перевершили аналогічні показники Китаю. Дізнаємося, які чинники визначають місце країни в міжнародному поділі праці.

Повідомлення теми, цілей і завдань уроку

III. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК

Пригадайте:

Що вам відомо про колоніальне минуле країни?

Які ознаки характерні для мусонного клімату?

Які мінеральні ресурси знайдені на території півострова Індостан?

Які особливості властиві для демографічної ситуації країн, що розвиваються?

IV. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. «Візитна картка»

Офіційна назва — Республіка Індія. Площа — 3,3 млн км². Населення — 1354,4 млн осіб (2018 р.). Столиця — Нью-Делі. Індустріально-аграрна країна. Парламентська республіка, федеративна держава (29 штатів та 7 територій).

2. ЕГП

Головні ознаки: розташована в Південній Азії на півострові Індостан на перехресті міжнародних торговельних шляхів; омивається водами Індійського океану, берегова лінія слабо порізана; межує з Пакистаном, Афганістаном, Китаєм, Непалом, Бутаном, Бангладеш, М'янмою; сухопутні кордони майже повсюди проходять важкодоступними гірськими районами.

Завдання. Порівняйте географічне положення Індії та Китаю. Яка країна, на вашу думку, має більш сприятливе ЕГП?

3. Природно-ресурсний потенціал

80 % рівнини (зокрема Індо-Гангська низовина) й плоскогір'я, на півночі найвища гірська система світу — Гімалаї. Переважає субекваторіальний мусонний клімат з сезонним розподілом опадів. Лісистість 23 %. Значна частина ґрунтів (алювіальні, чорні, червоно-бурі) має високу родючість. Найбільші річки Брахмапутра, Ганг та їх притоки, великий гідропотенціал, основне джерело штучного зрошення. Мінеральні ресурси багаті: кам'яне вугілля, залізні, марганцеві руди, боксити, уранові, титанові руди, золото, дорогоцінне каміння; є поклади нафта на шельфі. Багатий та різноманітний рекреаційний потенціал, 36 об'єктів Спадщини ЮНЕСКО.

Завдання. Спрогнозуйте можливі напрями міжнародної спеціалізації Індії, що можуть розвиватися на основі наявного природно-ресурсного потенціалу.

4. Населення

Завдання. За картами атласу, статистичними матеріалами підручника та ресурсів Інтернету дослідіть демографічні процеси та систему розселення Індії.

Природний приріст 12 ‰ (понад в 2 рази більше, ніж у Китаї), світовий лідер за абсолютним приростом населення; молодість населення — середній вік 28 років, тривалість життя 68, 5 років; висока частка дітей та підлітків (27,3 ‰ — 66,5 ‰ — 6,2 ‰); чоловіче населення переважає жіноче. Демографічна політика, спрямована на обмеження народжуваності.

Запитання. Чому індійському керівництву не вдалось кардинально (як в Китаї) знизити народжуваність?

Середня густина понад 400 осіб/км², нерівномірний розподіл. Найбільш заселені східна частина Індо-Гангської низовини, дельта Гангу, узбережжя Індійського океану.

Понад 300 народів і народностей (хіндустанці, біхарці, бенгальці, маратхі, телугу, бенгальці, таміли та ін.); понад 20 мов та 700 діалектів; офіційний статус 15 мов, державна — хінді; англійська (тимчасова державна мова) для міжнаціонального спілкування. Індуїсти — 80 %, мусульмани — 14 %, християни, сикхі, джайни, буддисти.

Зберігаються пережитки кастових суспільних відносин (особливо в сільській місцевості).

Урбанізація 33,5 %, темп урбанізації — 2,3 % за рік. Міські агломерації: Делі (26,5 млн), Мумбаї (22, 9 млн), Колката (11,8 млн), Бангалор (10,1 млн), Ченнаї (10 млн), Хайдарабад (9 млн).

Робоча сила — 522 млн, структура зайнятості: сільське господарство — 22 %, промисловість — 28 %, сфера послуг — 50 % (зростає швидкими темпами). Змінюється якість трудових ресурсів, зростає рівень освіченості. «Інтелектуальна міграція» — понад 120 млн трудових мігрантів працюють в США, Австралії, країнах ЄС. Соціальні проблеми: соціальне розшарування, безробіття (9 %), 22 % за межею бідності, 29 % дорослого населення країни безграмотні.

V. УЗАГАЛЬНЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЗНАНЬ

Практична робота 4. Аналіз статево-вікових пірамід Японії, Китаю та Індії з метою оцінювання працересурсного потенціалу країн.

VI. ПІДСУМОК УРОКУ. РЕФЛЕКСІЯ

VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Підручник, опрацювати § 25.
2. Уявіть, що ви здійснили тижневу подорож до Індії. Опишіть свої враження у вигляді есе «Індія очима українця».